

Archeologové našli základy pivovaru

V prostoru náměstí Republiky, které se během roku dočká nové vizáže a povrchů, se do konce května činili archeologové v rámci záchranného archeologického průzkumu.

Lidé sledovali, jak se postupně objevují základy středověkého pivovaru a v horní části náměstí i zdivo bývalého špalíčku...

Mezi různě vyhloubenou plochou, rozdělenou provázky na pracovní čtverce klečí nad svým dílem opaleni chlapíci a opatrně odstraňují vrstvy zeminy. Právě zde se setkáváme s ředitelem archeologické společnosti Pueblo, Pavlem Huštákem. Mimořádně oznamuje, že stojíme poblíž místa, kde se kdysi v pivovaru upravoval slad. V rozhovoru pro NŽR přibližuje prvotní zjištění archeologů.

Z jaké doby je asi pivovar?

Dle nálezů můžeme provoz pivovaru předběžně datovat v rámci 16. až 19. století. Je tu celá řada stavebních úprav a fází, které vyhodnotí následující zpracování.

Co zde můžeme vidět?

Jedná o kompletně dochovaný výrobní proces pivovaru, od pozůstatku kamenné desky tzv. náduvníku, kde se nechalo zrn napučet, přes pozůstatky sladovnických pecí tzv. hvozdů, kde bylo třeba horkem zastavit proces zrání zrna až po varnu piva tzv. pivovarskou pánev, kde se zpracovával získaný slad.

Jak byl asi pivovar velký?

Máme k dispozici dochovaný katastrální plán, ale dle půdorysů stavby zjišťujeme, že plán nebyl zcela přesný. Změřili jsme, že stavba zabírala prostor asi 30 x 20 metrů.

Co vás na průzkumu žďárského náměstí nejvíce překvapilo?

Příjemná byla právě ta zachovalost provozních částí pivovaru. V to jsme ani nedoufali.

Nalezli jste i předměty, které mohou, ale také nemusí se žďárskou historií souviset?

V našich nálezech je v největší míře zastoupena keramika, která nám pomáhá v rámci datování jednotlivých vrstev a archeologických situací.

Zajímavý fenomén představují nálezy specializované keramiky, které pocházejí ze vzdálených výrobních okruhů jako je např. produkce majoliky, berounského zboží, tuhových zásobnic, kameniny aj. Díky těmto nálezům můžeme poodhalit rozsah obchodních

kontaktů města Žďáru s okolím. Dále jsme v kulturním souvrství našli i relativně hodně skla z 15. až 17. století. Zajímavé bude porovnat nálezy s výrobky z místních skláren, např. v okolí Jimramova. Často se jedná o zelené, tzv. lesní sklo a žluté sklo. V tuto chvíli jsou střepy přetaženy takovou bílou patinou, ale po konzervaci se ukáže jejich pravá barva.

K tzv. absolutní dataci jednotlivých vrstev nám pomáhají nálezy mincí. K dnešnímu datu máme kolem 15 mincí z kulturního souvrství od 15. do 18. století.

Nalezli jsme také celou řadu kostí, což jsou odpady z kuchyně. Máme tedy představu o tehdejší jídelničce Žďáráků. Jedli vepřové, hovězí a je tu i docela zajímavý podíl lovné zvěřiny.

V horní části náměstí byl asi před 40 lety zbourán tzv. špalíček. Našli jste něco zajímavého?

Přímo pod špalíčkem jsme našli zlomky keramiky, které lze datovat na přelom 13. a 14. století. Nálezy pocházejí z oválného objektu, který byl porušen právě výstavbou špalíčku. K zajímavostem patří i nález středověké studny.

Jaké jste při svém průzkumu měli k dispozici zdroje?

Protože špalíček byl zbourán až v 70. letech 20. století, máme relativně dost jeho fotografií. U pivovaru to bylo již horší, protože byl stržen někdy kolem roku 1900.

Měli jsme k dispozici řadu map, historické rešerše a výbornou knihu s názvem Uličník od Miloslava Lopaura, kde je dobře sepsaná historie středu města.

Co bude následovat, až opustíte náměstí?

Během stavebních prací bude na náměstí zajištěn archeologický dohled, kdyby se objevilo ještě něco nepředvídatelného.

Nás čeká další fáze, zpracování dokumentace do podoby digitálních dat, tvorba plánů a interpretačních schémat, nesmím zapomenout na zpracování nálezů. Po očistění, konzervaci a případné rekonstrukci např. nádob, každý artefakt obdrží své unikátní číslo a bude zařazován do sbírkového fondu. Součástí archeologického výzkumu jsou i nejrůznější analýzy, které nám pomáhají např. v datování (nejčastěji dendrochronologie, numismatika), nebo zde konkrétně užijeme fyzikální měření vlastností malt, které nám pomohou spojit jednotlivé části stavebních fází. Nebudu jmenovat všechny analýzy, ale součástí archeologického výzkumu je vždy spolupráce širokého spektra odborníků.

Budou mít Žďáráci možnost tyto nálezy časem vidět?

Zpracování nálezů předpokládáme během jednoho roku. Naše organizace provádí výzkum, ale není sbírkotvorná. Všechny nálezy z Vysočiny předáváme do centrálního úložiště Muzea Vysočina v Jihlavě.

Pak záleží, zda o žďárské nálezy projeví zájem Regionální muzeum a radnice coby investor archeologického průzkumu.

Možností je např. dlouhodobá zápůjčka. Z našeho pohledu budeme rádi, když nálezy zůstanou na svém místě a lidé budou mít přehled, co se zde našlo. V takovémto rozsahu totiž zatím ve Žďáru výzkum neprobíhal.

Je úplná škoda zachovalé části pivovaru po skončení výzkumu zahrnout, aby je už nikdy nikdo neviděl.

V některých zemích takovéto objevy zpevní a dají turistům na obdiv...

Když vyjedeme na západ od nás, je to dost časté, např. v Německu a Francii. Také při výstavbě obchodního domu Paládium na pražském nám. Republiky

ÚLOMEK kachle s figurálním motivem z první pol. 16. stol. Ten našli kopáči rovnou při našem rozhovoru.
Foto: Lenka Kopčáková

VEDOUČÍ archeologického týmu Pavel Hušták.

je v rámci prostoru zakomponováno staré románské zdivo.

Co ale provede odhalené zdivo, které bylo po staletí chráněno před vlivy žďárského počasi?

Byla by nutná konzervace, např. napuštění pryskyřicí nebo tmelem. V úvahu by spadala jen ukázka menšího rozsahu, asi 3 x 5 metrů. Nejlepší nálezy technologického zařízení pivovaru jsou v prostoru od lípy k silnici. Mohl by to být zajímavý prvek náměstí. Vše záleží na rozhodnutí města coby investora a vyhodnocení náročnosti tohoto kroku.
Lenka Kopčáková

Regionální muzeum

Tvrz a čas

Do 31. srpna potrvá výstava Tvrz a čas, věnovaná 80. výročí založení muzea. Návštěvníci se na ní dozvědí, co vše se nacházelo v prostorách žďárské Tvrze od prvopočátků do současnosti. Nebude tak chybět připomínka středověkého sídla rychtáře Hanouška, renesančního obydlí pana Lejského z Rosenbachu, školy, chudobince, lékařské ordinace nebo kanceláře plemenářů.

Muzejní noc

V pátek 13. 6. 2014 se od 20 hodin uskuteční již šestá Muzejní noc, věnovaná tentokrát historii žďárské Tvrze a také našeho města obecně. Pro veřejnost budou zdarma otevřeny obě muzejní budovy, Tvrz a Moučkův dům. „V rámci komentovaných prohlídek návštěvníci uvidí a uslyší i to, co jim při běžných výkladech zůstává utajeno a setkají se také s některými postavami ze žďárských dějin. Muzejní brány se uzavrou s úderem půlnoci,“ informuje historik Stanislav Mikule. **-red-**

MEZI zajímavé objevy archeologů patří sladovnická pec, tzv. hvozd.
Foto: Pavel Hušták